

THESIS XXXVII.

*De communicatione idiomatum divinarum et humanorum
in Christo una persona duplicis naturae.*

« Cum unitate personae in duabus naturis indivise et impermixte
permanentibus cohaeret intime ea, quae dici solet *communicatio idio-*
matum. Haec enim 1° quoad *rem ipsam* ad illud revocatur principium,
quod unius personae, sive ea Deus nominetur ex natura divina sive
homo ex natura humana, utraque natura et utriusque naturae attributa
sunt propria, naturae tamen manent inconfusae; unde 2° *in ordine*
praedicationis, qui rebus ipsis respondeat necesse est, *communicatio*
idiomatum ea est, ut *supposita unione* de Deo Verbo praedicanda
sint omnia, quae vera sunt de hoc homine Iesu Christo, et vicissim de
hoc homine praedicanda sint, quae vera sunt de Deo Verbo, propter
hypostasis unitatem; non tamen natura una naturaeque proprietates
praedicentur de natura altera, propter naturarum diversitatem; quod
compendio dici solet, humana et divina in Christo praedicantur mutuo
substantive et *in concreto*, non tamen *in abstracto*. »

I. Communicatio (ἀντιδοσις) idiomatum dici potest tri-
pliciter: a) omnino improprie, quae sit communicatio inter
duas hypostases habitudine quadam coniunctas ita, ut
una per quandam derivationem particeps fiat dignitatis,
auctoritatis, dominationis et quorundam nominum alterius,
et altera morali imputatione ad se referat honores et ini-
urias alterius. Haec est communicatio ἀναγορα et σπασις;
Nestoriana (cf. p. 189). b) Potest communicatio proprietatum
asserti inter ipsas naturas, ut proprietates unius naturae
dicantur fieri formaliter proprietates alterius naturae. Haec
est confusio absurda Eutyechianorum et veterum Lutherano-
rum, de quibus ubique tertiarius appellatis consule Bellar-
minum (de Christo l. III. c. 1. et 9). c) Sicut duo modi
communicationis commemorati neccuntur necessario, alter
cum haeresi distinguente personas, alter cum haeresi con-
fundente naturas; ita cum doctrina revelata de unitate
hypostaseos in duabus distinctis naturis, cohaeret neces-
sario respondens communicatio idiomatum; immo *ontologicè*
communicatio idiomatum est ipsa unitas hypostaseos, qua-
tenus habet duas naturas distinctas et diversas cum omni-
bus earundem naturarum attributis.

Nimirum communicatio *realis idiomatum* ex dogmate
catholico non est inter naturas, ut attributa unius fiant
attributa alterius, quamvis ex divina natura in humanam
plenitudo donorum creatorum derivetur, quae tamen non
sunt idiomatica ac ipsae proprietates divinae naturae; sed
realis communicatio est hypostaseos, quae cum esset natu-
rae unius et in forma Dei, facta est hypostasis naturae
etiam humanae et in forma servi, adeoque hypostasis a com-
munis in duabus naturis. Unde is qui est Deus, seu hypo-
stasis quae est Deus, seu Deus Verbum est homo, et pro-
pterea vicissim hypostasis quae est homo, seu hic homo
Iesus Christus est Deus. Revocatur ergo *realis* communi-
catio idiomatum ad hoc principium fundamentale: Deus
est homo, homo est Deus; non tamen divinitas (essentia et
το τὸ ἕν ἔστιν) est humanitas aut homo, nec humanitas est
divinitas aut Deus. « Una persona composita Christus to-
tus est Deus et totus est homo, totus est Deus etiam cum
humanitate sed non secundum humanitatem Deus, et totus
est homo cum divinitate sed non secundum divinitatem
homo » Symbol. inter Act. Ephes. (supra p. 324). Verbis
geminis ait Gelasius I. Pontifex (vel potius alius) lib. de
duabus naturis Bibl. Max. PP. T. VIII. p. 702: « unus at-
que idem Dominus Iesus Christus et totus Deus homo, et
totus homo Deus; et quidquid est humanitatis, Deus homo
suum facit, et quidquid est Dei, homo Deus habet. . . sic
totus homo permanet esse, quod est Deus, ut totus Deus
permaneat esse, quidquid homo est. »

II. Ordini obiectivo rerum respondeat oportet *ordo praedicationis*.
Ex principio ergoposito communicationis realis
facile deducitur, quomodo divina et humana possint ac
debeant in Christo praedicari mutuo, et quomodo sine er-
rore praedicari non possint. Haec mutua praedicatio est,
quae solet intelligi potissimum nomine *communicationis*
idiomatum, quamvis forte melius diceretur *praedicatio idio-*
matum fundata in eorum communicatione. Ex principio
autem declarato communicationis realis consequitur hoc
generale principium pro ordine praedicationis: *quidquid*
unione supposita affirmatur de hypostasi nominata secun-

dum unam naturam, affirmandum est etiam de eadem hypostasi nominata secundum alteram naturam eo ipso, quod una et eadem est hypostasis, quae modo ex una natura Deus, modo ex altera homo appellatur; non tamen quod praedicatur de una natura, vere etiam praedicari potest de altera, cum naturae distinctae sint et diversae.

Hoc principium generale potest resolvi in quasdam leges ac regulas speciales, quae revocantur ad sequentes.

1°. Propter unitatem hypostasis in duplici natura, de hypostasi nomine *Deus* vel *Verbum Deus* significatâ debent praedicari proprietates et idiomatica humana *in concreto* enuntiata; et vicissim de hypostasi significatâ nomine *homo* vel *Jesus* vel *Christus* debent praedicari attributa omnia divina et proprietates Dei Verbi enuntiatione *concreta*: Deus est homo, est natus in tempore, erat infans, est passus et mortuus etc.; hic homo est verus Deus, est generatus ab aeterno ex substantia Patris, est cum Patre Principium Spiritus Sancti, est creator universi etc. Ratio est, quia nomina concreta tum in subiecto tum in praedicatione supponunt pro hypostasi, in subiecto secundum unam, in praedicatione secundum alteram naturam. Hypostasis autem est una eademque; ergo potest et debet enuntiari eius identitas spectatae secundum unam et secundum alteram naturam. Nihil enim est aliud dicere: Deus mortuus est; hic homo Jesus est creator universi, quam dicere: is qui est Deus secundum unam naturam, est is ipse qui est mortuus secundum alteram naturam; et is qui est homo secundum unam, est idem ipse qui est creator secundum alteram naturam.

2°. Ex ratione indicata, quod illae praedicationes verae sunt tantum propter identitatem hypostasis, sequitur, non posse de subiecto *formaliter sumpto secundum unam naturam* seu *sensu reduplicativo* praedicari attributa alterius naturae licet *in concreto* enuntiata. Deus *quatenus Deus* non est natus in tempore; homo *Jesus quatenus homo* non est creator. Quando enim subiectum sumitur sensu formali, iam non solum de hypostasi secundum alteram naturam, sed secundum naturam per ipsum nomen significatam edicitur praedicatum; falsum autem est, Deum secundum na-

turam divinam esse natum in tempore, vel hominem secundum naturam humanam esse creatorem.

3°. Quia inter hypostasin divinam sive secundum unam sive secundum utramque naturam spectetur, et inter humanam naturam non est identitas, ideo de hypostasi seu de subiecto concreto non possunt *in recto* praedicari humana *abstracte* significata. Quia tamen hypostasis Verbum habet naturam et attributa humana assumpta ut sua sibi propria, possunt humana etiam *abstracte* praedicari de hypostasi, sed tantum *in obliquo*. Deus Verbum seu etiam Christus homo non est humanitas, sed est habens humanitatem. Hinc patet, quid sit dicendum de praedicatione partium naturae humanae. Nomina quae significant partem naturae, licet videantur concreta, semper tamen, ubi de Christo sermo est, significant per modum abstractorum naturam et non adsignificant hypostasin. Ideo etiam in triduo, quo Verbum mansit unitum corpori et animae separatis, non potuit dici: Verbum est anima humana, vel est corpus humanum.

4°. Propter diversitatem naturarum in suis proprietatibus permanentium, naturae naturarumque proprietates, quae nominibus abstractis significantur, non possunt de se invicem praedicari. Divinitas non est humanitas.

5°. Quia Deus Verbum non sub formali ratione naturae divinae sed sub formali ratione hypostaseos est homo, divina *in abstracto* significata et humana quamvis *in concreto* enuntiata non possunt praedicari mutuo, nisi divinum abstracte enuntiatum accipiatur pro concreto, quod aliquando apud Patres occurrit propter identitatem realem naturae et hypostaseos in Deo. Itaque propositiones: divinitas est homo, est nata ex Virgine, est passa, vel hic homo Jesus est divinitas, sensu formali non sunt verae. In contextibus tamen quibusdam ss. Patrum non difficulter intelliguntur sensu identico, ut abstractum *divinitas* sumatur pro subsistente Filio Dei, quocum realiter identificatur, quidquid contradicant nonnulli theologi, e. g. Ysambertus in S. Th. 3. q. 16. disp. 2. a. 2.

6°. Quamvis, quae Christo conveniunt secundum unam tantum naturam, possint de eo simpliciter affirmari iuxta

modum hucusque declaratum; non tamen possunt de eo simpliciter et absque addita restrictione negari, quae ei secundum unam tantum naturam non conveniunt. Catholica est professio: Christus vel Deus passus est; sed non potest dici: Christus vel Deus non est passus; nisi addatur restrictio, non est passus scilicet secundum divinitatem. Ratio huius diversitatis est in diversa amplitudine propositionum negantium et affirmantium.

7. Demum duae adhuc necessariae cautiones advertendae sunt, quarum prima est, quod communicatio idiomatum utpote tota fundata in unitate personae, cuius duae sunt naturae, unionem Verbi cum natura humana supponit. Ea ergo praedicata, quae unionem enuntiant *faciendam*, possunt quidem tribui Verbo praeexistenti non autem homini, cum Verbum ante unionem homo non sit, nec Christo in formali significatione. Si quando autem huiusmodi praedicationes de Christo etiam apud Patres occurrunt, nomen *Christus* sumitur materiali significatione pro hypostasi spectata solum secundum divinam naturam (vide p. 325. 326). Verissime ergo dicitur: Deus vel Deus Verbum incarnatus est; non tamen homo incarnatus est, nec *Christus* in significatione formali quatenus *Christus* est; homo enim et *Christus* non est subiectum, sed terminus incarnationis. Secundum hunc canonem apparet discrimen inter duas propositiones: « Deus factus est homo », quae est omnino propria; et « homo factus est Deus », quae non est vera, nisi explicetur hoc sensu: « is qui est homo factus, est Deus »; seu « factum est, ut homo sit Deus ». Agunt de his propositionibus Magister 3. dist. 7; S. Th. 3. q. 16. aa. 6. 7. et omnes commentatores in haec loca; vide etiam Petav. IV. cc. 9. 12.

Alterum animadvertendum est, quod adiectiva derivata a nomine *homo* aut *humanitas* a Nestorianis frequenter detorta sunt ad significandam, cum de Deo praedicantur, solum inhabitationem Dei in homine. Hoc sensu Nestorius dixit Verbum humanatum, et Verbum esse *ἄνθρωποφόρον, ἀνθρωπύφορον* (quod ultimum aliter adhuc perverterant Apollinariani, ut constat ex Gregor. Naz. ep. 1. ad Cledon.). Magis ambigua sunt adiectiva derivata a nomine *Deus* aut

Dominus. Possunt enim enuntiata de homine significare, hominem esse Deum ac Dominum, ut intelliguntur a Patribus; possunt significare hominis per se subsistentis relationem ad Deum ac Dominum, ut adhibebantur ab haereticis. Ita ambiguae significationis sunt locutiones: homo *dominicus*, homo *deifer*, *deificatus* etc. Generatim de huiusmodi denominativis indicari debet ex usu loquendi et ex indole singulorum scriptorum. Consule de tota doctrina communicationis idiomatum s. Ioan. Damascen. Fid. orthod. l. III. cc. 3. 4; s. Thom. 3. q. 16; Bellarmin. de Christol. III. cc. 9. 10; Suarez disp. 35; Ysambert. in 3. q. 16. pluribus continenter disputationibus; Petav. l. IV. cc. 15. 16.

III. Quanti sit haec de communicatione idiomatum doctrina ad mysterium incarnationis rite intelligendum, illustrandum, et defendendum, et ad errores quosvis tuto deprehendendos, facile patet. Nobis enim unitas personae, quae vere Deus sit et eadem vere homo, consubstantialis Patri et consubstantialis nobis, atque ideo duplicis distinctae et diversae naturae, potissimum ex communicatione idiomatum innotescit. Posita enim illa unitate et distinctione necessario consequitur et facile intelligitur haec communicatio, et vicissim haec rite perspecta eo ipso asserta est et vindicata illa unitas et distinctio. Unde etiam vicissim nemo potest errare in priori sive per divisionem sive per confusionem sive per diminutionem alterutrius naturae, quin necessario erret etiam in posteriori; et nemo terminis intellectis potest errare in posteriori, quin eo ipso subvertat priorem doctrinam de unitate personae, vel de distinctione et integritate divinae ac humanae naturae. Quare merito sane animadvertit Garnerius (Opp. Marii Mercator. T. II. dissert. I. c. 2. §. 1. p. 288), ex communicatione idiomatum peti « regulam, ad quam examinari certo possint uniuscuiusque scriptoris dicta, ut constet, rectene ille sentiat an secus de unitate Christi. »

Nihil ergo mirum, hanc *ἀντιδοξίαν* ac mutuan praedicationem idiomatum et doctrinam de recto eius usu latissime patere in omnibus monumentis christianis. Nam a) argumenta fere omnia proposita ex Scripturis, symbolis, defi-

nitionibus Conciliorum et ex Patribus ad demonstrandum unum esse et eundem Deum verum et hominem verum, ducuntur ex ipsa hac mutua idiomatum praedicatione. b) Nestorius quantumvis verborum fallacis suam haeresin tegeret, a Patribus detectus est et convictus ex eo unice, quod communicationem hanc inficiaretur et perverteret; quod scilicet negaret Deum esse hominem, et hominem esse Deum, et solum in obliquo diceret Deum habitorem hominis et *ἄνθρωποφόρον*, et hominem esse instrumentum ac templum Dei et esse deiferum; quod negaret Deum natum ex Virgine, Deum infantem, passum, mortuum esse, et in obliquo solum praedicaret Deum coniunctum cum nato, passo etc. Hinc necessarius fuit quartus Cyrilli anathematismus: « si quis dividit personis duabus sive hypostasibus eas voces, quae in evangelicis et apostolicis scriptis continentur, vel a sanctis de Christo dicuntur. . . anathema sit. » c) Non minus in usum venit idem doctrinae caput in controversia opposita; quando enim Patres adversus monophysitas disputant, vel refellunt Nestorianorum calumnias, qui confusionem naturarum Catholicis exprobrare solebant, sedulo monent, praedicata opposita divina et humana uni et eidem quidem tribuenda esse personae, secundum aliam tamen et aliam naturam, naturas ergo conservari sicut indivisas ita non minus inconfusas, nec praedicari unam de altera posse. — Quamvis Dei et hominis una persona sit, inquit s. Leo in celebri epistola dogmatica ad Flavianum (28. al. 10. c. 4); aliud tamen est, unde contumelia in utroque communis, aliud unde communis est gloria. De nostro minor Patre humanitas, de Patre aequalis Patri divinitas. » Vide de pace a s. Cyrillo inita cum Orientalibus supra p. 313. sq.

Corollarium 1. Cum explicata communicatione idiomatum fere coincidit ea, quae dicitur duarum naturarum in Christo mutua *circumincessio* (*περιχωρησις εἰς ἀλλήλας*). Est haec *περιχωρησις*; ontologicè et *in re ipsa* nihil aliud quam mutua inexistencia plurium integrorum ex eo consequens, quod inter se distincta habent substantialem unitatem in aliquo communi. In ordine *logico*, qui est ipse ordo ontologicus intellectus ac mente perceptus, *περιχωρησις* in eo est,

quod non potest unum intelligi aut nominari, quin in illo realiter comprehendatur et alterum propter eorum inseparabilem unitatem vel unionem. Quae igitur circumincedunt unum in alterum (*περιχωροῦσιν εἰς ἀλλήλας*), realiter distincta sunt; sine distinctione enim non esset unum et alterum; formalis vero ratio, qua mutuo circumincedunt, est unum substantiale illis commune, h. e. vel communis natura, si distinctae sunt hypostases; vel communis hypostasis, si distinctae sunt naturae. Neque enim *περιχωρησις* est mera inexistencia et comprehensio unius ab altero, sicut Deus inexistit in omnibus et comprehendit omnia per essentiam, praesentiam, et potentiam; sed ea est mutua inexistencia *propter unitatem vel unionem substantialem*. Possumus ergo dicere: velut *materiale* in *circumincessione* est distinctio, velut *formale* est unitas. Patet ex his, *περιχωρησις* sensu plenissimo solum esse inter tres personas SS. Trinitatis, ubi personae singulae perfectissima identificatione omnium cum una communi natura complectuntur in se personas omnes; nec potest una intelligi, quin in ea intellecta per illam naturae identitatem sint omnes, cum et singulae et omnes sint unus Deus; atque ideo non potest una videri ut in se est, quin eo ipso videatur Trinitas ut in se est. Immo etiam in lumine fidei non potest cogitari una, quin inferatur et altera, quia natura unum sunt, et mutua solum relatione constitutae ac distinctae; relativum autem unum cogitari nequit, quin alterum inferatur, non Pater sine Filio, non Filius sine Patre, non spiratus sine spiratore Patre ac Filio: « vix dum unum nominavi, et tribus circumfulgeor » (cf. p. 290).

In SS. Trinitate, quae in se mutuo circumincedunt, sunt distinctae personae, formalis ratio qua sibi mutuo immanent, est unitas communis naturae. In Christo ordo est inversus. Distinctae sunt naturae, principium et formalis ratio immanentiae mutuae est unitas hypostaseos. Sicut ergo in Trinitate personae intelliguntur sibi immanere mutuo, quatenus persona unaquaeque includit naturam communem; ita naturae in Christo sibi immanere intelliguntur, quatenus includunt communem hypostasim. Sed humana natura hypostasim divinam non includit, nisi quatenus efferatur in

concreto (hic homo), non *in abstracto* (humanitas). Quare *περιχωρησις* naturarum *realis* in eo est, quod Deus Verbum seu hypostasis divinae naturae habet etiam naturam humanam substantialiter unitam, et hic homo Iesus seu hypostasis significata ut habens naturam humanam habet etiam divinam naturam identificatam cum hypostasi; quod ergo ex tempore incarnationis nec Deus Verbum est quin sit homo; nec hic homo Iesus est, quin sit Deus. Immanet ergo humana natura in Deo Verbo ut Dei Verbi natura, et immanet divina natura in hoc homine Iesu ut huius hominis Iesu natura. Ita intelligi debet formalis et propria ratio illius penetrationis et comprehensionis, de qua aliqui theologi ad explicandam hanc *περιχωρησιν* loquuntur. In ordine deinde *logico περιχωρησις* est in eo, quod, dum facta incarnatione concipio et nomino Deum Verbum, nomino illum qui inseparabiliter est homo; et vicissim dum concipio et nomino hominem Iesum, nomino Deum Verbum; atque ita sicut naturae ita nomina significantia naturas in se invicem comitant non ratione unitatis naturarum in se, sed ratione unitatis hypostaseos in distinctis naturis impermixte et inconfuse permanentibus. Vide Tractat. de Trin. th. XIV.

Ex dictis in hoc corollario patet, aliquam quidem secundum concipiendi modum sed non secundum rem ipsam esse differentiam, ubi de Christo sermo est, inter communicationem idiomatum in thesi explicatam et inter hanc *περιχωρησιν*. Ita et ss. Patres rem declarant. Gregorius Naz. ep. I. ad Cledon. T. II. p. 87. al. orat. 51. postquam demonstravit, de uno et eodem praedicari humana et divina propter unitatem hypostaseos et distinctionem naturarum, quae est ipsa idiomatum communicatio; hoc idem aliis verbis exprimit, ita videlicet loquendum esse de Christo, quia « sicut naturae quodammodo miscentur (intime uniantur per unam hypostasim), ita et nomina commutantur et in invicem comitant ratione unionis » (1), quae est ipsa tum realis tum secundum ordinem logicum ac nomenclinum spectata *περιχωρησις*. Vide explicationem eximiam s. Leonis serm. III.

(1) Κινηζόμενον ὡςπερ τῶν φύσεων οὕτω δὴ καὶ τῶν κλησεων, καὶ περιχωρησῶν εἰς ἀλλήλας τῶν λόγων τῆς συμφύσεως.

de passione Domini c. 1. Cf. Petav. Trin. IV. c. 16; Incarn. IV. c. 14.

Corollarium 2. Si quando Patres communicationem idiomatum his aut geminis verbis efferunt, quod « utraque natura cum altera communicat, quae sua sunt », « quod gloria procedens ex divinitate, et humilia ex carne profecta communia sunt utrique propter hypostasis unitatem » s. Damasc. I. III. c. 4. 15; haec intelligi ita debent, quod hypostasi secundum alterutram naturam significatae propria sunt et natura utraque et utriusque naturae attributa, ut Dei sint humilia quamvis secundum humanam tantum naturam, et hominis sit gloria ac maiestas infinita quamvis propter et secundum naturam divinam: « tota enim est in maiestate humilitas, tota in humilitate maiestas, nec infert unitas confusionem, nec dirimit proprietatem » s. Leo serm. III. de passione Domini c. 1. Declarat id Damascenus ipse subdens continuo ad verba citata c. 15: « unus enim idemque tum hoc est tum illud, Deus scilicet et homo, et eiusdem sunt tam divinitatis quam humanitatis attributa. » Cf. Suarez disp. 35. sect. 1; Bellarmin. de Christo I. III. c. 10; Valentia contra Ubiquetarios I. II. c. 4.

Est igitur hic homo sicut infinitus super omnem perfectionis limitationem et aeternus super omnem temporis mutabilitatem; ita etiam immensus super omnem loci et spatii relationem: « nemo ascendit in coelum nisi qui descendit de coelo, Filius hominis, qui est in coelo » Io. III. 13. (cf. supra p. 9), cui ergo ascensus et descensus non est loci mutatio, sed qui simul est in coelo, dum et ascendit et descendit. At infinitus et aeternus non est secundum naturam humanam creatam, et ita nec immensus est secundum eandem naturam finitam et circumscriptam; sed haec omnia est Filius hominis secundum alteram suam naturam divinam, quia idem qui est homo secundum unam, est verus Deus secundum alteram naturam.

Lutherani ut et transubstantiationem et efficientiam verborum sacramentalium negarent, et simul tamen praesentiam corporis Christi substantialem in Eucharistia de-

fendere possent, corpori Christi ipsi tribuebant omnipraesentiam, ex qua haeresi « ubiquitae » sive « ubiquetarii » appellati sunt. Ad suum hunc errorem adstruendum etiam nova eis necessaria erat doctrina de incarnatione. Aiebant alii, unionem Verbi cum humana natura formaliter in eo consistere, aut saltem ex illa unione consequens esse, ut omnia attributa divinae naturae ac proinde etiam immensitas fiant attributa naturae humanae, hancque ipsam reddant formaliter omnipotentem, immensam etc.; quae quidem doctrina evidenter absurda est et merus monophysitismus. Cum ita docentes absurditatis et novae haereses facile convincerentur a Catholicis, affirmare coeperunt, immensitatem ac omnipraesentiam, non quidem ut est ipsa divina essentia, sed ut charisma et donum creatum communicari naturae humanae, et in hac communicatione sitam esse formalem rationem incarnationis. At imprimis constituere unionem Verbi cum humana natura formaliter in communicatione donorum creatorum plane Nestorianum est. Sed hoc transmissio a) immensitas formaliter spectata est perfectio infinita, et non potest realiter esse distincta ab ipsa essentia divina, eoque ipso non potest fieri attributum naturae creatae. b) Omnipraesentia ut ab illis intellecta est, quod natura humana quatenus Verbo unitur, exigit ex propria sua ratione praesentiam ubicumque praesens est Verbum, supponit tamquam fundamentum immensitatem, nec ab hac differt nisi ratione; talis enim omnipraesentia nihil est aliud quam immensitas cum connotatione rerum existentium, quibus immensus sit praesens. Vide Tract. de Deo th. XXXIV. c) Non repugnaret quidem absolute, ut Deus per suam omnipotentem operationem constitueret corpus et naturam humanam Christi ubique praesentem, ubi est aliqua creatura. Sed haec praesentia imprimis non esset consequens ex ipsa unione cum Verbo; sed fieret novo miraculo quoad singulas creaturas, quibus humanitas per replicationem praesens redderetur. De tali autem humanae naturae praesentia non solum non constat ex revelatione, quod argumentum negativum hac in re aequipollet positivo, et vel solum sufficeret; sed tum ex factis tum ex doctrinis in Scriptura

consignatis, tum ex constanti praedicatione et professione Ecclesiae plane certum est oppositum. Qui est unitus humanae naturae et per hanc homo, est ubique, non tamen natura humana unita Verbo ubique est; sicut Deus se manifestans Beatis facie ad faciem est ubique, non tamen Beati in quibus se manifestat, sunt ubique; vel sicut anima informans caput est in toto corpore, non tamen caput informatum in toto corpore est, quia latius patet praesentia animae informantis quam partis corporeae informatae. Lege Bellarminum de Christo l. III. c. II. sqq. Gregor. de Valentia cont. Ubiquetarios; Petav. l. X. c. 7. sqq.

Corollarium 3. Formula « unus de Trinitate crucifixus est » a Petro Fullone Episcopo Antiocheno monophysita et ab aliis haereticis theopaschitis mala mente adhibita est ita, ut praedictum tribuerent subiecto secundum naturam, qua Christus est unus de Trinitate. Praeterea cum monophysitae alii Sabellianismi, alii tritheismi aut Arianismi saltem suspecti essent, merito timebant Catholici, ne in subiecto ipso « unus de Trinitate » fallacia lateret. Unde cum exortis iam hisce turbis saeculo VI. inenunte monachi Scythae magna contentione postularent, ut synodo Chalcodonensi ac Leonis epistolae haec explicatio tamquam necessaria superadderetur, quod Christus « unus de Trinitate est, » et « unus de Trinitate incarnatus est et passus »; legati Pontificis Hormisdas, qui Constantinopoli erant penes Iustinum Imperatorem, prudenter responderunt, nihil esse innovandum, et definitiones Conciliorum ac Leonis epistolam sufficere sicut adversus Euthychianam ita adversus Nestorianam haeresin. Hormisdas ipse a sententia ferenda super sedendum censuit, merito tamen monachorum incredibilem pervicaciam repressit. Ceterum locutionem illam per se orthodoxam esse, et monachos Scythas illam sensu catholico intellexisse, tum ex scriptis Maxentii et Petri diaconi, qui causam monachorum tuebantur, tum ex Patribus synchronis, tum ex subsequentibus approbationibus Ioannis II. Pontificis et Conciliorum V, VI, Lateranensis sub Martino I. satis constat.

Haeresim suam Petrus Fullo expressam voluit inno-

vatione altera. Hymno Cherubico: « Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis, miserere nobis » appendiculam inseruit: « S. Deus, S. Fortis, S. Immortalis, qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis. » Sensu horum verborum obvio sane exprimitur haeresis theopaschitarum. Communi enim Patrum et fidelium sententia in trina illa invocatione continetur professio SS. Trinitatis, unde et supplicatio « miserere nobis » dirigitur ad Deum, quatenus unus et trinus est; adeoque et appendix inserta pertinet ad SS. Trinitatem, vel ad Christum secundum unam communem tribus naturam divinam. Hinc Patrum damnationes exstant gravissimae adversus hanc formulam, nec ea umquam in communem Ecclesiae usum recepta est. Ubi tamen semel inducta facile aboleri non potuit, Patres eam ad sanum sensum reducere studuerunt dupliciter, vel ab invocatione separando supplicationem, hancque referendo tantum ad Christum; vel totam orationem ad solum Christum referendo, quod tamen ultimum multi improbant, quia ita professio Trinitatis iuxta communem sententiam in verbis Cherubicis (Is. VI. 3; Apoc. IV. 18.) contenta excluditur, quod ipsum a Felice III. iam Fulloni fuerat exprobratum. Lege s. Ioan. Damasceni epistolam ad Iordanem de hymno trisagio cum notis Lequiennii T. I. 480 sqq. Cf. Petav. V. c. 2-4; Vasquez disp. 15. c. 2. 3; Natalem Alexandrum in saec. VI. dissert. 2; Card. Noris dissert. de uno ex Trinitate passo Opp. T. III. p. 775. sqq.

THESIS XXXVIII.

De ratione, qua hic homo Iesus sit Filius Dei naturalis et nullo modo adoptivus.

« Christus Iesus etiam ut *hic homo est*, eredi debet naturalis non adoptivus Dei Filius. Ratio autem cur *hic homo* ita Filius Dei sit, non aliunde repeti debet quam ex aeterna generatione personae, cui humanitas hypostatice est unita. Per naturam enim assumptam naturalis Filius Dei est homo, et per naturam divinam generatione communicatam *hic homo* est naturalis Filius Dei; falsum est igitur quod theologi nonnulli contenderunt, esse rationes alias in ipsa natura humanae Christi, sanctificationem nimirum connaturalem et ius ad hereditatem paternam, ob quas « Christus in quantum homo Filius Dei naturalis » nominetur et sit. »

I. Non perinde est dicere: Christus ut *hic homo*, est Filius Dei naturalis; et dicere: Christus *quatenus homo*, est Filius Dei naturalis. Posterior propositio est ambigua; potest enim habere sensum *reduplicativum formalem*, quo est falsa, et potest intelligi sensu quem dicunt *specificativum*, quo coincidit cum priori et est vera. Nunc de priori formula agimus. Dum dicitur Christus ut *hic homo*, ipsum pronomen demonstrativum designat suppositum et personam, hunc subsistentem in humana natura unum in se et distinctum ab omnibus aliis hominibus, qui est sensus sic dictus *specificativus* non autem *reduplicativus formalis*. Designatur scilicet haec hypostasis, hoc suppositum humanae naturae, hic habens humanam naturam ut subiectum, cui convenit praedicatum « Filius Dei naturalis »; non autem natura quae significatur nomine *homo*, ponitur ut ratio, cur et secundum quam praedicatum conveniat, qui esset sensus *reduplicativus formalis*. Ita sensu specificativo Petrus ut *hic Apostolus* est princeps Apostolorum, non autem sensu reduplicativo formali Petrus ut *Apostolus* h. e. eo quod *Apostolus*, est princeps Apostolorum.

Causa quae hanc specialem professionem de Christo reddidit necessariam, fuit haeresis Adoptianorum a Felice Urgellitano Episcopo in finibus Hispanicis Carolo M. subditis, et ab Elipando Toletano Archiepiscopo labente sae-